

Н.М. Кривошеєва, викл. вищ. кат. (*ХТЕК КНТЕУ, Харків*)
О.М. Шарпова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ПОТЕНЦІАЛ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ ВІДНОСНО АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА ЯПОНСЬКОЇ МОДЕЛЕЙ

Питання підвищення ефективності управління набуває особливої значущості в умовах постійно мінливої і зростаючої конкуренції. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність вивчення різних моделей управлінської практики, в тому числі і зарубіжної. На сьогоднішній день в менеджменті зазвичай виділяють дві школи – американську і японську.

Багато років в американській моделі менеджменту використовувався лише авторитарний стиль управління, але сьогодні все змінилося. Американська модель спирається на принципи індивідуалізму, які багато в чому обумовлені національними особливостями. Американський менеджер – це фахівець високої кваліфікації, який швидко приймає рішення і готовий запросто поміняти своє місце роботи, якщо плата буде вище. Головними якостями американського менеджера є наполегливість, цілеспрямованість і бажання довести почате до логічного кінця.

Японська модель менеджменту формувалася під впливом двох факторів: творче переосмислення зарубіжного досвіду управління та дотримання національних традицій. Японський менеджер володіє всіма національними якостями, властивими людям цієї країни. Він працьовитий, дипломатичний і ощадливий. У японських компаніях спостерігається прихильність до колективних форм організації праці. А це означає, що головне завдання менеджера – знайти підхід до кожного працівника і розкрити його потенціал, адже як відомо в Японії діє система довічного найму, заснована на демократичному стилі управління.

На жаль, сьогодні систему менеджменту в Україні не можна назвати ефективною. На думку багатьох експертів, українському менеджменту притаманні такі риси:

- неповага і недотримання власних законів;
- велика дистанція влади між керівниками і підлеглими, колективізм, егалітаризм;
- пріоритет на захист минулих результатів, а не на прийняття ризиків;
- використання політичної влади і неформальних зв'язків.

Проте все це можна пояснити тим, що в нашій країні менеджмент є досить молодого наукою, застосування якої спирається саме на зарубіжний досвід.

Україна – це країна з великим сировинним і промисловим потенціалом. Основною проблемою сьогодні є низька ефективність реалізації цього потенціалу, яка полягає як раз в застосовуваних моделях управління. Отже, потреба в менеджменті стає дедалі більше, а разом з тим зростає і необхідність формування власної наукової школи, яка змогла б врахувати особливості і менталітет нашої держави.

Однак сьогодні спостерігаються деякі відмінності між західною і українською моделями управління. Так, наприклад, зарубіжні теорії акцентують увагу на практичні вміння управлінця, в той час як в Україні вважають, що головне – це технічні знання. Одним з головних якостей хорошого керівника на заході є його вміння презентувати щось, але в наших компаніях упевнені, що все вирішують особисті контакти в переговорах один на один. Що стосується відносин з підлеглими, то західні менеджери воліють направляти своїх працівників, а той час як в нашій країні «начальник завжди правий».

Японська система управління передбачає формування довірчої атмосфери між співробітниками, тоді як в українській компанії співробітники часто «замовчують» проблеми, побоюючись звільнення. Основна ідея японського менеджменту – відповідальність і гордість за виконану роботу, тоді як українських управлінців стимулює лише матеріальна складова. Також не можна не відзначити таку відмінність цих двох моделей, як організація відповідальності: в Японії вона колективна, а у випадку з українськими компаніями – індивідуальна.

Сьогодні актуальність створення української моделі управління не заперечує вже ніхто. Менеджмент в нашій країні має досить перспектив, в той час як японська і американська моделі вже проявили свої переваги.

До можливостей менеджменту в Україні можна віднести: високу підготовку кадрів за даним напрямком та й наш рівень освіти не відстає від закордонного, рівень інформаційних технологій і інновацій в системі управління, значне число великих компаній, які потребують побудови ефективної системи управління. Але Україні необхідний не просто менеджер, а менеджер-професіонал, який повинен бути різнобічним, ініціативним, вміти вести за собою і добре орієнтуватися в проблемах сучасного ринку.